

W niniejszym artykule przedstawiam sytuację w zakresie trzech form przeciwdziałania narkomanii: profilaktyki, edukacji i szkoleń realizowanych w poszczególnych województwach w ramach gminnych programów przez jednostki samorządu terytorialnego.

ZRÓŻNICOWANIE TERYTORIALNE PROBLEMU NARKOTYKÓW I NARKOMANII W POLSCE. CZĘŚĆ II

Artur Malczewski

Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii
Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

Opisywane dane zostały opracowane na podstawie ankiet corocznie wysyłanych do gmin i miast w Polsce przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Za 2019 rok otrzymano ankiety z 2183 gmin na temat realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii (KPPN) i dane ogólnopolskie procentowane są do tej liczby. Procenty wojewódzkie odnoszą się do liczby przesłanych ankiet z województw, które zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba ankiet oraz odsetek ankiet z poszczególnych województw.

Województwo	Liczba otrzymanych ankiet	Odsetek ankiet
dolnośląskie	168	99
kujawsko-pomorskie	126	88
lubelskie	95	45
lubuskie	82	100
łódzkie	134	76
małopolskie	160	88
mazowieckie	230	73
opolskie	71	100
podkarpackie	132	83
podlaskie	118	100
pomorskie	104	85
śląskie	159	95
świętokrzyskie	100	98
warmińsko-mazurskie	112	97
wielkopolskie	225	100
zachodniopomorskie	104	92

Zródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN.

Profilaktyka uniwersalna jest jedną z najczęściej realizowanych form przeciwdziałania narkomanii przez gminy. Odsetek gmin, które wspierały programy profilaktyki uniwersalnej, wyniósł 72% w całej Polsce, co oznacza że prawie trzy czwarte gmin finansowało działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii w ramach gminnych programów. Wykres 1 przedstawia odsetek gmin w poszczególnych województwach realizujących programy z zakresu profilaktyki uniwersalnej w 2019 roku. Najwięcej gmin wspierało tego typu profilaktykę w województwie dolnośląskim (80% gmin, które przesłały sprawozdania), warmińsko-mazurskim (78%) zachodniopomorskim (77%) i śląskim (77%). Najrzadziej zaś ten rodzaj profilaktyki wspierały gminy województwa podlaskiego (54%), łódzkiego (65%) i lubelskiego (65%). Oprócz programów profilaktyki uniwersalnej samorządy terytorialne w dużym zakresie prowadziły działania edukacyjne. W 2019 roku tego typu działania wspierało 80% gmin. Najwyższe wskaźniki odnotowano w województwie dolnośląskim (88%) i śląskim (87%), a najniższe w województwie podlaskim (64%).

Niewielki odsetek gmin w Polsce wspierał działania z zakresu profilaktyki selektywnej (10%). Analizując zróżnicowanie terytorialne, widać duże różnice pomiędzy poszczególnymi województwami. Największe odsetki odnotowano, podobnie jak w przypadku profilaktyki uniwersalnej, w województwach: zachodniopomorskim (15%), dolnośląskim (15%) i śląskim (15%) (wykres 3). Najrzadziej wspierano profilaktykę selektywną w województwie podkarpackim (5%), lubelskim (6%) i świętokrzyskim (6%). W jeszcze mniejszym stopniu realizowane były zadania z zakresu profilaktyki wskazującej (5% gmin w Polsce). Najwięcej gmin podejmowało takie

działania na Śląsku (10%), a najmniej w województwie podkarpackim (1%).

W ramach ankiety gminy były pytane o dofinansowanie kampanii społecznych. Prawie co czwarta gmina w Polsce wspierała tego typu działania (23%). Najwyższe wskaźniki odnotowano w województwie zachodniopomorskim (42%) i lubuskim (36%), a najmniejsze w podlaskim (14%) i świętokrzyskim (16%).

W ramach swoich działań jednostki samorządowe również realizowały lub dofinansowały szkolenia dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem narkomanii. W 2019 roku tego typu działania podejmowało 28% gmin. Największe odsetki odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (40%) i kujawsko-pomorskim (38%), a najmniejsze w podlaskim (15%).

Podsumowanie

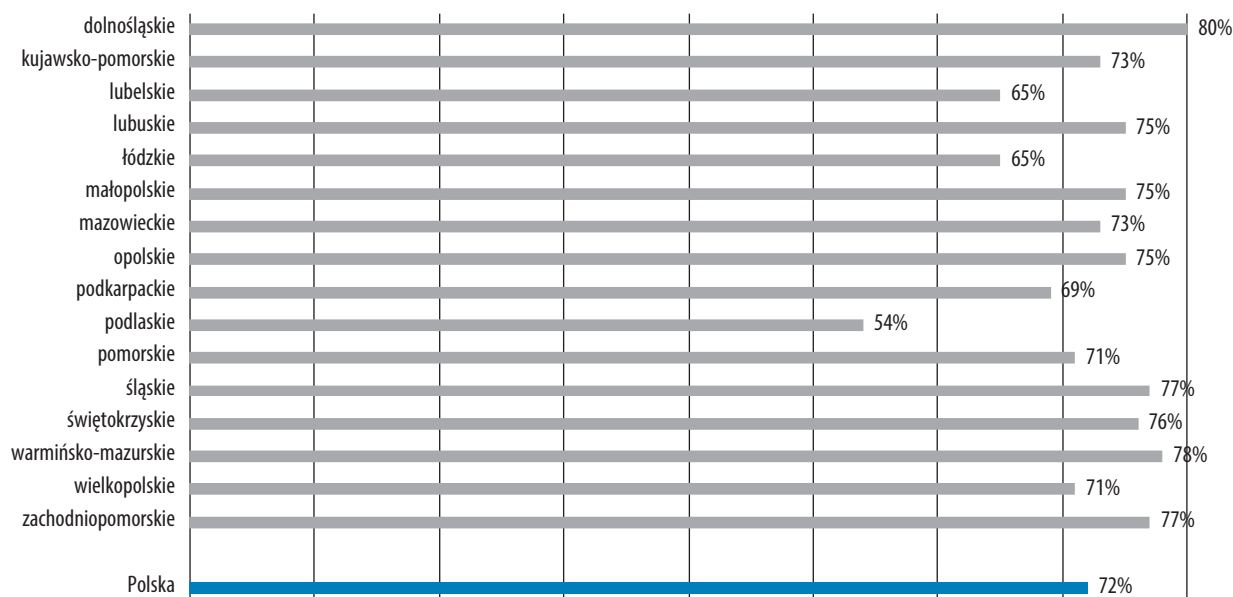
Lokalne działania powinny być wspierane przez samorządy, które, jak widać, w różnym stopniu angażują się w przeciwdziałanie narkomanii. Generalnie na poziomie lokalnym najczęściej realizowane są działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Nadal jednak kwestią otwartą pozostaje jakość prowadzonych działań w obszarze profilaktyki. W tym kontekście warto zwrócić uwagę

na rosnące wsparcie programów rekomendowanych przez samorządy. W 2019 roku 912 gmin realizowało chociaż jeden program rekomendowany¹, w 2015 roku było ich o wiele mniej – 314. Od 2015 roku obserwujemy coroczny wzrost liczby gmin finansujących tego typu programy. Najnowsze dane z realizacji KPPN za 2020 rok, które będą dostępne w drugiej połowie 2021 roku, prawdopodobnie po raz pierwszy pokażą spadek liczby gmin, które wspierały programy rekomendowane. Będzie to efektem pandemii COVID-19, ponieważ programy te nie były opracowane do wdrażania on-line, zatem część realizatorów wstrzymała się z ich implementacją w okresie pandemii. Nie zmienia to faktu, że powinny one stanowić ważny element podejmowanych działań z zakresu profilaktyki. Wdrażanie efektywnych działań powinno być poprzedzone analizą sytuacji i posiadanych zasobów, bo jak pokazuje poniższy artykuł, sytuacja pomiędzy poszczególnymi województwami jest zróżnicowana. Zatem odpowiedź na zjawisko również będzie się różnić pomiędzy województwami.

Przypisy

¹ Informacje o programach rekomendowanych znajdują się na stronie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii: <https://programyrekmedowane.pl>

Wykres 1. Odsetek gmin w województwach, które wspierały finansowo programy profilaktyki uniwersalnej w 2019 roku.

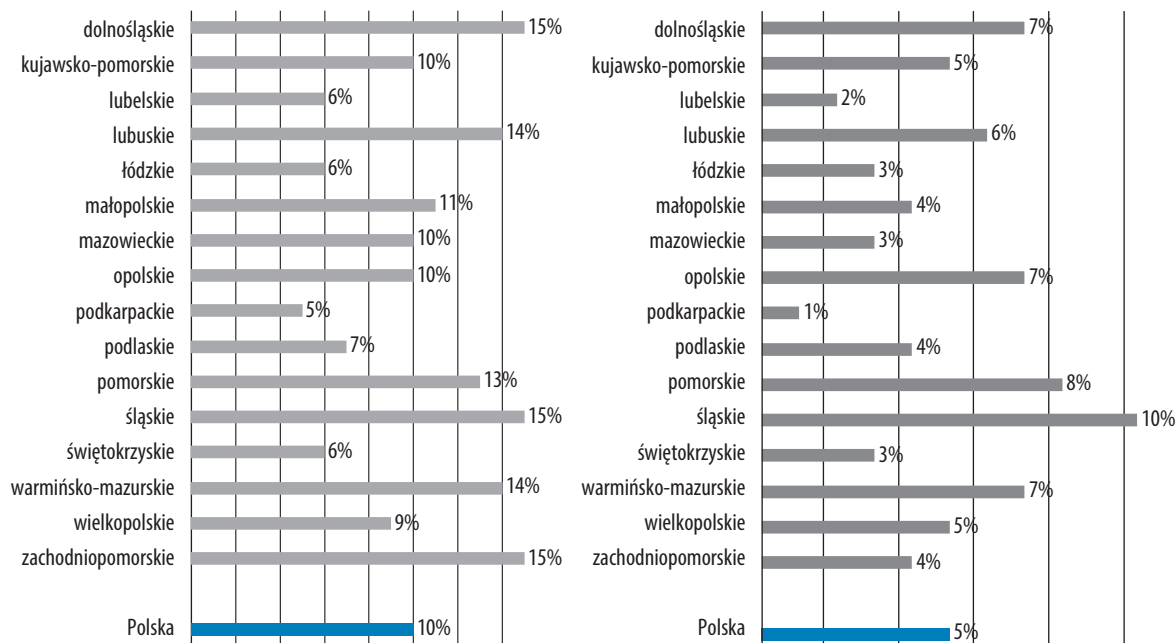
Źródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN.

Wykres 2. Odsetek gmin, które w 2019 roku finansowały działania edukacyjne.

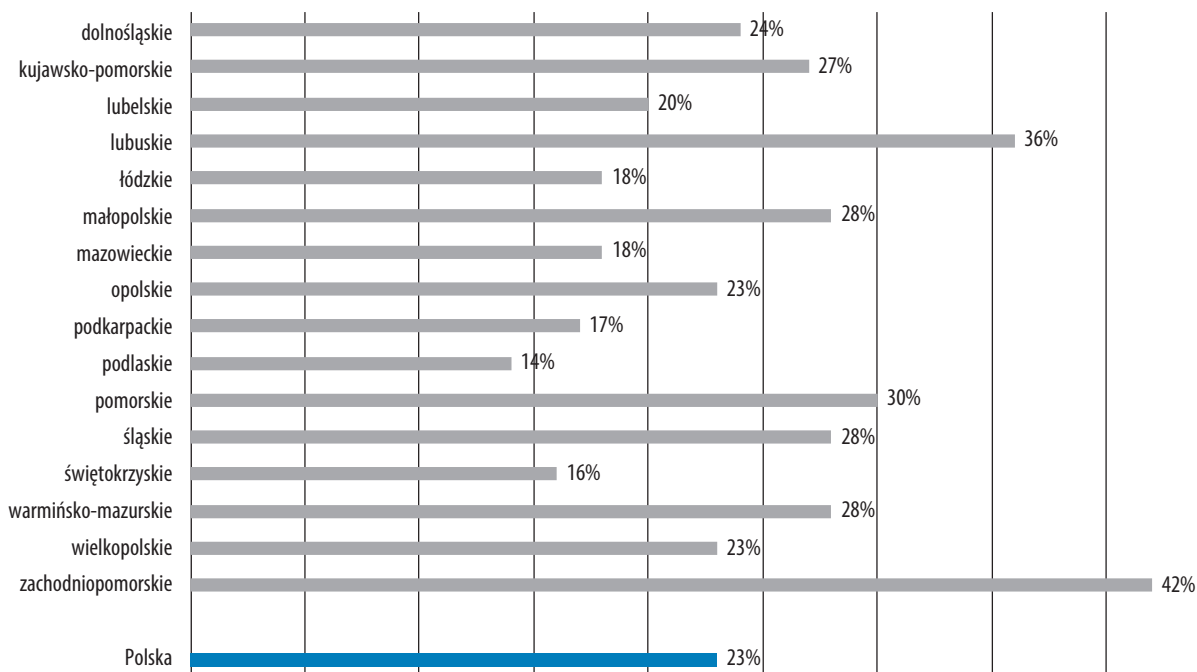
Źródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN.

Wykres 3. Odsetek gmin w województwach, które wspierały finansowo programy profilaktyki selektywnej i wskazującej w 2019 roku.

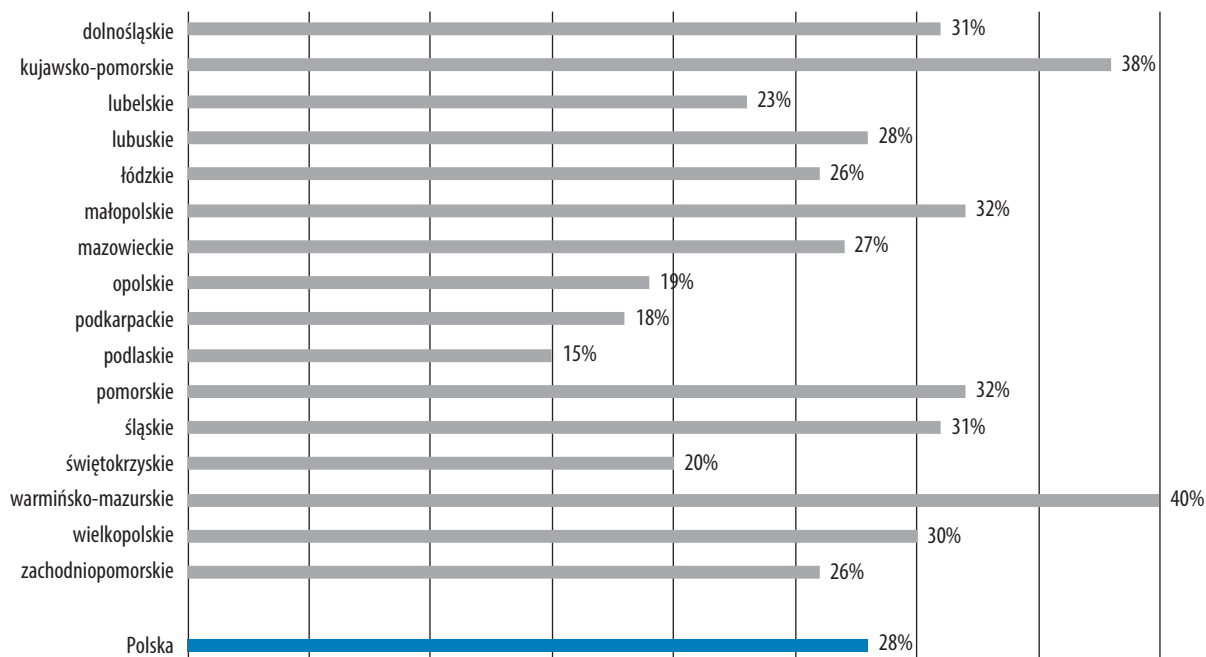
Źródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN

Wykres 4. Odsetek gmin w województwach, które organizowały lub dofinansowywały kampanie społeczne w 2019 roku.

Źródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN.

Wykres 5. Odsetek gmin realizujących lub dofinansowujących w 2019 roku szkolenia.

Źródło: Dane z realizacji KPPN w 2019 roku opracowane przez CINN KBPN.